

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kümnes koda)

28. aprill 2022*

Eelotsusetaotlus – Intellektuaalomandi õigus – Direktiiv 2004/48/EÜ – Artikkel 3 – Intellektuaalomandi õiguste jõustamiseks vajalikke meetmeid, menetlusi ja õiguskaitsevahendeid puudutav üldine kohustus – Artikkel 14 – Mõiste „mõistlikud ja proportsionaalsed kohtukulud“ – Patendivolinik – Liikmesriigi kohtu võimatus hinnata kaotanud poolelt sissenõutavate kulude mõistlikkust ja proportsionaalsust

Kohtuasjas C-531/20,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) 24. septembri 2020. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 19. oktoobril 2020, menetluses

NovaText GmbH

versus

Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg,

EUROOPA KOHUS (kümnes koda),

koosseisus: koja president I. Jarukaitis, kohtunikud M. Ilešič (ettekandja) ja D. Gratsias,

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- NovaText GmbH, esindaja: *Rechtsanwalt* V. Feurstein,
- Euroopa Komisjon, esindajad: G. Braun ja S. L. Kaléda,

olles 11. novembri 2021. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: saksa.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta (ELT 2004, L 157, lk 45; ELT eriväljaanne 17/02, lk 32) artikli 3 lõike 1 ja artikli 14 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud NovaText GmbH ja Ruprecht-Karls-Universität Heidelbergi (edaspidi „Heidelbergi ülikool“) vahelises kohtuvaidluses selle üle, kas kohtukuluna saab kindlaks määrata kulud, mis tulenevad advokaadi ja „patendivolinikust“ (*Patentanwalt*) eksperdi ühisest osalemisest sellele ülikoolile kuuluvate Euroopa Liidu kaubamärkide rikkumist puudutavas kohtuasjas.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2004/48 põhjendustes 10 ja 17 on märgitud:

„(10) Käesoleva direktiivi eesmärk on ühtlustada liikmesriikide seadustikke, et tagada siseturul kõrge, võrdväärne ning ühetaoline kaitsetase.

[...]

(17) Käesolevas direktiivis sätestatud meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid peavad iga kohtuasja korral olema piiritletud viisil, mis võtab arvesse vastava kohtuasja eripära, sealhulgas iga intellektuaalomandi õiguse iseärasused ja rikkumise tahtliku või tahtmatu iseloomu.“
- 4 Direktiivi artiklis 1 „Objekt“ on sätestatud:

„Käesolev direktiiv käsitleb intellektuaalomandi õiguste jõustamiseks vajalikke meetmeid, menetlusi ja õiguskaitsevahendeid. Käesolevas direktiivis sisaldab mõiste „intellektuaalomandi õigused“ tööstusomandi õigusi.“
- 5 Direktiivi artikli 2 „Reguleerimisala“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Ilma et see piiraks meetmete kohaldamist, mida kohaldatakse või võidakse kohaldada ühenduses või siseriiklikes õigusaktides kuni selleni, et need meetmed soosivad enam õiguste valdajaid, kehtivad käesolevas direktiivis sätestatud meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid kooskõlas artikliga 3 mis tahes intellektuaalomandi õiguste rikkumise kohta, nagu on sätestatud ühenduse õigusaktides ja/või vastava liikmesriigi siseriiklikes õigusaktides.“
- 6 Direktiivi II peatükis on artiklid 3–15, mis käsitlevad direktiiviga 2004/48 reguleeritud meetmeid, menetlusi ja õiguskaitsevahendeid.
- 7 Direktiivi 2004/48 artiklis 3 „Üldised kohustused“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigid sätestavad vajalikud meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid käesolevas direktiivis kirjeldatud intellektuaalomandi õiguste jõustamise tagamiseks. Menetlused,

protseduurid ja õiguskaitsevahendid on õiglased ega ole asjatult keerulised või kulukad ega sisalda põhjendamatuid ajalisi piiranguid ega põhjendamatuid viivitusi.

2. Meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid on tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad ning neid rakendatakse viisil, mis võimaldab vältida tõkete loomist seaduslikule kaubandusele ja ette näha kaitsemeetmeid nende kuritarvitamise vastu.“

8 Direktiivi artiklis 14 „Kohtukulud“ on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad, et mõistlikud ja proportsionaalsed kohtukulud ja muud kulud kannab üldiselt kaotaja pool, välja arvatud siis, kui see on ebaõiglane.“

Saksa õigus

9 Saksa 25. oktoobri 1994. aasta kaubamärkide ja muude eristavate tähiste kaitse seaduse (Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen – Markengesetz; *BGBL.* 1994 I, lk 3082) põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas redaktsioonis (edaspidi „MarkenG“) § 140 „Eristavate tähistega seotud kohtuvaidlused“ lõikes 3 on sätestatud:

„Eristavate tähistega seotud kohtuvaidlustes kuuluvad patendivoliniku osalemisega seotud kulude hulgas hüvitamisele 5. mai 2004. aasta advokaaditasude seaduse (Rechtsanwaltsvergütungsgesetz; *BGBL.* 2004 I, lk 718) §-s 13 ette nähtud tasu ning selle voliniku vältimatud kulud.“

10 Vastavalt MarkenG § 125e lõikele 5 kohaldatakse § 140 lõiget 3 *mutatis mutandis* ELi kaubamärkide asjades pädevate kohtute menetluste suhtes.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

11 Heidelbergi ülikool esitas NovaTexti vastu hagi talle kuuluvate ELi kaubamärgiõiguste rikkumise lõpetamise nõudes ja esitas kaubamärgiõigusest tulenevad kõrvalnõuded. Menetlus lõpetati kohtuliku kompromissi sõlmimisega. Landgericht Mannheim (Mannheimi esimese astme kohus, Saksamaa) kui Euroopa Liidu kaubamärkide esimese astme kohus mõistis 23. mai 2017. aasta määrusega kohtukulud välja NovaTextilt ja määras hagi hinnaks 50 000 eurot. Määruskaebus, mille NovaText selle peale esitas, jäeti rahuldamata.

12 Heidelbergi ülikooli advokaat oli hagiavalduses märkinud, et menetluses osaleb patendivolinik, ning kinnitas kohtukulude kindlaksmääramise menetluses, et patendivolinik on tõepoolest andnud menetluses oma panuse. Ta märkis, et kõik menetlusdokumendid on patendivolinikuga kooskõlastatud ja et nii osales viimane ka kompromissi sõlmimise läbirääkimistel, olgugi et telefonivestlused toimusid üksnes poolte advokaatide vahel.

13 Landgericht Mannheim (Mannheimi esimese astme kohus) määras 8. detsembri 2017. aasta määrusega Heidelbergi ülikoolile hüvitamisele kuuluvate kohtukulude summaks 10 528,95 eurot, millest 4867,70 eurot oli patendivoliniku tasu seoses menetlusega esimeses kohtuastmes ja 325,46 eurot tasu seoses määruskaebemenetlusega.

14 Oberlandesgericht Karlsruhe (liidumaa kõrgeim piirkondlik kohus Karlsruhes, Saksamaa), kellele NovaText esitas selle kohtumääruse peale apellatsioonkaebuse, jättis viimati nimetatud kaebuse rahuldamata. Nimetatud kohus leidis, et kuna ta lahendab kaubamärkide ja eristavate tähistega

seotud kohtuvaidlust MarkenG § 140 lõike 3 tähenduses, siis ei ole erinevalt tsiviilkohtuasjas kohtukulude kindlaksmääramise üldisest korrast vaja analüüsida, kas patendivoliniiku kaasamine oli „õiguste tõhusaks teostamiseks vajalik“ või kas see kaasamine andis ülikooli esindama volitatud advokaadi osutatud teenusele „lisaväärtust“. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates tuleb asuda seisukohale, et selle riigisisese õigusnormi sõnastus on direktiiviga 2004/48 kooskõlas ning et selle sätte tõlgendus, mille kohaselt tuleb analüüsida, kas patendivoliniiku kaasamine oli vajalik, oleks selgesti vastuolus liikmesriigi seadusandja eesmärgiga, mis välistab võimaluse tõlgendada MarkenG § 140 lõiget 3 kooskõlaliselt.

- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohtule Bundesgerichtshofile (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) esitatud kassatsioonkaebuses palub NovaText tühistada kohtukulude kindlaksmääramise määruse osas, milles sellega jäeti patendivoliniiku tasu tema kanda.
- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et esitatud apellatsioonkaebuse edukus sõltub direktiivi 2004/48 artikli 3 lõike 1 ja artikli 14 tõlgendusest. Ta täpsustab sellega seoses, et kui Oberlandesgericht Karlsruhe (liidumaa kõrgeim piirkondlik kohus Karlsruhes) käsitas patendivoliniiku tasu MarkenG § 140 lõike 3 alusel sissenõutavate kuludena, oli tema selline seisukoht kooskõlas Bundesgerichtshofi (kõrgeim üldkohus) väljakujunenud kohtupraktika ja riigisiseses õigusteoorias valdava arvamusega.
- 17 Samas kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas 28. juuli 2016. aasta kohtuotsust United Video Properties (C-57/15, EU:C:2016:611) arvestades on MarkenG § 140 lõige 3 kooskõlas direktiivi 2004/48 artikli 3 lõikega 1 ja artikliga 14. Ta on kõigepealt seisukohal, et sellise patendivoliniiku tegevuse kulude automaatne hüvitamine, kelle kaasamine ei olnud tegelikult „õiguste tõhusaks teostamiseks vajalik“, võib osutada ebamõistlikult kulukaks, eelkõige juhul, kui ülesannet, mida see volinik täitis, oleks samamoodi saanud täita tööstusomandiõigusele spetsialiseerunud advokaat, keda pool oli selleks juba volitanud. Selles osas täpsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et õiguste kohtuvälise teostamise ja konkreetselt patendivoliniiku kaasamise kohta kaubamärgiõigusliku hoiatuse esitamisel on ta juba otsustanud, et MarkenG § 140 lõiget 3 ei saa kohaldada analoogia alusel ja patendivoliniiku kaasamisega seotud kulud on seega sissenõutavad vaid siis, kui tema kaasamine oli vajalik.
- 18 Võttes seejärel arvesse ka asjaolu, et nagu nähtub direktiivi 2004/48 põhjendusest 10, on selle direktiivi eesmärk tagada siseturul intellektuaalomandi õiguste kõrge kaitsetase ning et selle direktiivi artikli 3 lõike 2 kohaselt peavad selles ette nähtud menetlused ja õiguskaitsevahendid olema hoiatavad, tundub olevat põhjendatud, et välistatud on selliste ülemääraste kulude hüvitamine, mis tulenevad vaidluse võitnud poole ja tema advokaadi vahel kokku lepitud ebatavaliselt kõrgest tasust või sellise advokaadi poolt selliste teenuste osutamise eest, mida ei saa pidada asjaomase intellektuaalomandi õiguse jõustamiseks vajalikuks.
- 19 Lõpetuseks olgu märgitud, et patendivoliniiku, kelle kaasamine ei olnud „õiguse tõhusaks teostamiseks vajalik“, tegevusega seotud kulude hüvitamine ei saa olla direktiivi 2004/48 artikli 14 tähenduses proportsionaalne, kuna nende kulude hüvitamisel ei võeta piisavalt arvesse konkreetse juhtumi eripärasid.

- 20 Neil asjaoludel otsustas Bundesgerichtshof (Saksamaa kõrgeim üldkohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas direktiivi [2004/48] artikli 3 lõiget 1 ja artiklit 14 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisene õigusnorm, mis kohustab kohtuvaidluse kaotanud poolt hüvitama kohtuasja võitnud poolele kulud, mis on tekkinud patendivoliniku kaasamisega kaubamärgiõiguslikus kohtumenetluses, sõltumata sellest, kas patendivoliniku panus oli õiguste tõhusaks teostamiseks vajalik?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 21 Alustuseks tuleb märkida, et ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses on Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule vajalik vastus, mis võimaldaks viimati nimetatul poolelioleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades tuleb Euroopa Kohtul temale esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastada. Nimelt on Euroopa Kohtu ülesanne tõlgendada kõiki liidu õiguse sätteid, mida liikmesriigi kohtud vajavad enda menetluses olevate kohtuasjade lahendamiseks, isegi kui viimati nimetatud ei ole neid sätteid esitatud küsimustes otseselt maininud (17. juuni 2021. aasta kohtuotsus M.I.C.M., C-597/19, EU:C:2021:492, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 22 Selleks võib Euroopa Kohus tuletada liikmesriigi kohtu esitatud kogu teabe ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjenduste hulgast need liidu õiguse aspektid, mida tuleb põhikohtuasja vaidluse eset arvestades tõlgendada (17. juuni 2021. aasta kohtuotsus M.I.C.M., C-597/19, EU:C:2021:492, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 23 Esimesena viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus oma küsimuses lisaks direktiivi 2004/48 artiklile 14 selle direktiivi artikli 3 lõikele 1. Tuleb aga märkida, et mis puudutab artikli 3 alusel liikmesriikidele pandud üldist kohustust seoses kriteeriumidega, millele peavad vastama intellektuaalomandi õiguste jõustamiseks vajalikud meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid, siis sisaldab ka selle artikli lõige 2 esitatud küsimuse analüüsimiseks asjakohaseid aspekte. Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 18, viitab ka eelotsusetaotluse esitanud kohus sellele.
- 24 Ühelt poolt peavad direktiivi 2004/48 artikli 3 lõike 1 kohaselt need meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid olema muu hulgas õiglasel ning need ei tohi olla asjatult kulukad. Teiselt poolt peavad sama artikli lõike 2 kohaselt asjaomased meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad ning neid peab rakendama viisil, mis võimaldab ette näha kaitsemeetmeid nende kuritarvitamise vastu.
- 25 Teisena, mis puudutab seda, kas vaidluse võitnud poole kulud, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab, on „õiguste tõhusaks teostamiseks vajalikud“, siis tuleb tõdeda, et direktiivi 2004/48 artiklis 14 sellist kriteeriumi ei ole. Artikli 14 kohaselt peavad kohtukulud ja muud sissenõutavad kulud olema „mõistlikud ja proportsionaalsed“.
- 26 Kuna selles sättes kasutatud väljend „mõistlikud ja proportsionaalsed kohtukulud“ ei viita sõnaselgelt liikmesriigi õigusele õigusnormide tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks, tuleb seda üldjuhul kogu liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt, olenemata liikmesriikides kasutatavatest määratlustest, võttes seejuures arvesse asjaomase sätte sõnastust, konteksti ning

selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osaks säte on (vt analoogia alusel 30. novembri 2021. aasta kohtuotsus LR Ğenerälprokuratūra, C-3/20, EU:C:2021:969, punkt 79 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 27 Kolmandana, nagu nähtub eelotsusetaotlusest, otsustas Oberlandesgericht Karlsruhe (liidumaa kõrgeim piirkondlik kohus Karlsruhes), et käesoleval juhul ei ole alust tõlgendada MarkenG § 140 lõiget 3 nii, et liikmesriigi kohtu ülesanne on kontrollida, kas patendivoliniku kaasamine on vajalik, eelkõige kuna liikmesriigi õiguse sätte selline tõlgendamine läheks selgesti vastuollu liikmesriigi seadusandja eesmärgiga.
- 28 Samas võib käesoleva eelotsusetaotluse esitamist, nagu ka eelotsusetaotluse esitanud kohtu vaikimist selles osas, mõista nii, et asjaomase riigisisese õigusnormi võimalik vastuolu eelkõige direktiivi 2004/48 artiklist 14 tulenevate kriteeriumide seisukohast, millele on osutatud käesoleva kohtuotsuse punktides 25 ja 26, ei saa tuleneda mitte selle sätte sõnastusest endast, vaid tõlgendusest, mis sellele liikmesriigi õiguskorras on üldiselt antud.
- 29 Neljandana ja viimasena olgu märgitud, et nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 27 sisuliselt osutas, ei puuduta eelotsusetaotluse esitanud kohtu kahtlused mitte niivõrd patendivoliniku kaasamisega seotud kulude kvalifitseerimist, vaid asjaolu, et need kulud jäetakse tingimusteta ja automaatselt kaotaja poole kanda. Selline automaatsus jätab need mõistlikkuse ja proportsionaalsuse kohtuliku kontrolli alt välja.
- 30 Neid kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimus ümber sõnastada nii, et sellega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2004/48 artikleid 3 ja 14 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid või nende tõlgendus, mis ei võimalda selle direktiivi kohaldamisalasse kuuluvat menetlust läbi viival kohtul võtta igas tema menetluses olevas kohtuasjas nõuetekohaselt arvesse, kas juhtumi eriomaseid asjaolusid arvestades on võitnud poole kohtukulud mõistlikud ja proportsionaalsed.
- 31 Nagu ilmneb direktiivi 2004/48 põhjendusest 10, on direktiivi eesmärk ühtlustada intellektuaalomandi õiguste jõustamismeetmete osas liikmesriikide õigusnorme, et tagada intellektuaalomandi kõrge, võrdväärne ning ühetaoline kaitsetase.
- 32 Sel eesmärgil ja vastavalt direktiivi 2004/48 artiklile 1 käsitleb asjaomane direktiiv intellektuaalomandi õiguste jõustamiseks vajalikke meetmeid, menetlusi ja õiguskaitsevahendeid. Nimetatud direktiivi artikli 2 lõikes 1 on täpsustatud, et need meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid kehtivad mis tahes intellektuaalomandi õiguste rikkumise kohta, nagu on sätestatud liidu õigusaktides ja/või vastava liikmesriigi riigisisestes õigusaktides.
- 33 Direktiivi 2004/48 sätetega ei soovita siiski reguleerida kõiki intellektuaalomandi õigustega seotud aspekte, vaid üksnes neid, mis on lahutamatu seotud ühelt poolt nende õiguste jõustamisega ja teiselt poolt nende õiguste rikkumisega, nähes intellektuaalomandi õiguste rikkumiste ennetamiseks, tõkestamiseks või heastamiseks ette kohustuse kehtestada tõhusad õiguskaitsevahendid (16. juuli 2015. aasta kohtuotsus Diageo Brands, C-681/13, EU:C:2015:471, punkt 73 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 34 Sellegipoolest tegi liidu seadusandja kõnealuse direktiivi vastuvõtmisel valiku ühtlustada intellektuaalomandi õiguste jõustamist üldiselt vaid minimaalselt (9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Constantin Film Verleih, C-264/19, EU:C:2020:542, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 35 Direktiivi 2004/48 artiklis 14 sisalduvad kohtukulud käsitlevad eeskirjad kuuluvad aga intellektuaalomandi õiguste jõustamiseks vajalike meetmete, menetluste ja õiguskaitsevahendite hulka, mis on ette nähtud selle direktiivi II peatükis.
- 36 Täpsemalt, ühest küljest on direktiivi 2004/48 artiklis 14 sätestatud põhimõte, et võitnud poole mõistlikud ja proportsionaalsed kohtukulud ja muud kulud kannab üldiselt kaotaja pool.
- 37 Seega on selle sätte eesmärk tugevdada intellektuaalomandi kaitse taset, vältides seda, et kahju saanud isik loobub oma õiguste kaitseks kohtumenetluse algatamisest (16. juuli 2015. aasta kohtuotsus Diageo Brands, C-681/13, EU:C:2015:471, punkt 77 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 38 Pealegi on see kooskõlas nii direktiivi 2004/48 üldise eesmärgiga ühtlustada liikmesriikide õigusakte selleks, et tagada intellektuaalomandi kõrge, võrdväärne ja ühetaoline kaitsetase, kui ka selle sätte konkreetse eesmärgiga, milleks on vältida olukorda, kus kahju saanud isik loobub oma intellektuaalomandi õiguste kaitseks kohtumenetluse algatamisest. Nimelt peavad vastavalt nimetatud eesmärkidele intellektuaalomandi õiguste rikkumise toimepanija tegevuse rahalised tagajärjed jääma üldjuhul täielikult tema kanda (18. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus Realchemie Nederland, C-406/09, EU:C:2011:668, punkt 49).
- 39 Teisest küljest ei kohaldata direktiivi 2004/48 artikli 14 kohaselt selles ette nähtud kulude kindlaksmääramise põhimõtet, kui õiglus keelab nõuda kaotaja poolelt võitnud poole kulude hüvitamist, isegi kui need on mõistlikud ja proportsionaalsed.
- 40 Mis puutub esmalt direktiivi 2004/48 artiklis 14 esineva mõiste „kohtukulud“ ulatusse, mida peab tasuma kaotaja pool, siis on Euroopa Kohus otsustanud, et see mõiste hõlmab muu hulgas advokaaditasusid, sest selles direktiivis ei ole midagi, mis annaks alust järeldada, et need tasud, mis üldiselt moodustavad põhiosa intellektuaalomandi tagamise menetluses tekkivatest kuludest, oleksid selle artikli kohaldamisalast välja jäetud (28. juuli 2016. aasta kohtuotsus United Video Properties, C-57/15, EU:C:2016:611, punkt 22).
- 41 Direktiiviga 2004/48 ei ole mingil moel vastuolus ka see, kui sellise esindaja nagu patendivolniku kaasamise kulud, keda õiguste omaja on kaasanud individuaalselt või koos advokaadiga, peetakse põhimõtteliselt mõistega „kohtukulud“ hõlmatuks, tingimusel et need kulud on vahetult ja otseselt tekkinud menetluses endas, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 26 sisuliselt märkis.
- 42 Niisugust päritolu võib tunnustada sellise nõustaja kulude puhul, kellel on riigisisese õiguse alusel lubatud esindada intellektuaalomandi õiguste omajaid kohtus menetlustes, mis on ette nähtud direktiivis 2004/48 ja mis puudutavad eelkõige menetlusdokumentide koostamist või nende isikute esindamist nendes menetlustes vajaduse korral toimunud kohtuistungitel. Samuti ei ole välistatud, et selliste kulude tekkimist menetluses endas võib tunnustada ka kulude korral, mis on seotud nõustaja osalemisega kompromissi saavutamise toimingutes, sealhulgas vaidluse puhul, mis on kohtus juba pooleli.
- 43 Tõsi, Euroopa Kohus on 28. juuli 2016. aasta kohtuotsuse United Video Properties (C-57/15, EU:C:2016:611) punktides 39 ja 40 sisuliselt leidnud, et kui tehnilise nõustamise teenused on otseselt ja tihedalt seotud hagiga, mille eesmärk on tagada intellektuaalomandi õiguse jõustamine, kuuluvad sellise nõustaja kaasamisega seotud kulud „muude kulude“ alla direktiivi 2004/48 artikli 14 tähenduses.

- 44 Selline kvalifitseerimine tulenes siiski vastava kohtuotsuse aluseks olnud kohtuasja eriomasest faktilisest kontekstist, kus ei olnud lihtne kindlaks teha, kas põhikohtuasi puudutas „kulutusi identifitseerimisele ning uurimisele“, mis sageli tekivad enne kohtumenetlust ja mis ei kuulu seega tingimata nimetatud direktiivi artikli 14 kohaldamisalasse, vaid pigem selle direktiivi artikli 13 kohaldamisalasse, mis käsitleb õiguse omajale tekitatud kahju hüvitamist, või puudutas see hagi tõhusaks esitamiseks vältimatuid teenuseid.
- 45 Ühelt poolt paneb direktiivi 2004/48 artikkel 14 siiski liikmesriikidele kohustuse tagada ainult „mõistlike“ kohtukulude hüvitamine. See nõue, mida kohaldatakse nii „kohtukuludele“ kui ka „muudele kuludele“ selle sätte tähenduses, peegeldab direktiivi 2004/48 artikli 3 lõikes 1 ette nähtud üldist kohustust, mille kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et direktiivis osutatud intellektuaalomandi õiguste jõustamiseks vajalikud meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid ei oleks asjatult kulukad (vt selle kohta 28. juuli 2016. aasta kohtuotsus *United Video Properties*, C-57/15, EU:C:2016:611, punkt 24).
- 46 Sellega seoses on Euroopa Kohus otsustanud, et mõistlikud ei ole ülemäärased kulud võitnud poole ja tema advokaadi vahel kokku lepitud tavatult kõrge tasu tõttu või selliste teenuste osutamise puhul advokaadi poolt, mida ei loeta kõnealuse intellektuaalomandi õiguse jõustamiseks vajalikuks (vt selle kohta 28. juuli 2016. aasta kohtuotsus *United Video Properties*, C-57/15, EU:C:2016:611, punkt 25).
- 47 Teiselt poolt on direktiivi 2004/48 artiklis 14 nähtud ette, et kohtuvaidluse kaotanud poole hüvitatavad kohtukulud ja muud kulud peavad olema „proportsionaalsed“.
- 48 Siinkohal on Euroopa Kohus otsustanud, et küsimust, kas need kulud on proportsionaalsed, ei saa hinnata eraldi kuludest, mida võitnud pool tegelikult kandis seoses advokaadi abiga, juhul kui need kulud on käesoleva otsuse punkti 45 tähenduses „mõistlikud“. Kuigi proportsionaalsuse nõue ei tähenda, et kaotanud pool peaks tingimata hüvitama teise poole kantud kulu tervikuna, nõuab see siiski, et võitnud poolel oleks õigus hüvitisele vähemalt olulises ja kohases osas mõistlikest kuludest, mida ta tegelikult kandis (vt selle kohta 28. juuli 2016. aasta kohtuotsus *United Video Properties*, C-57/15, EU:C:2016:611, punkt 29).
- 49 Lõpetuseks tuleb märkida, et vastavalt direktiivi 2004/48 artiklile 14 koostoimes selle põhjendusega 17 peab pädeval kohtul olema võimalik igal juhul kontrollida, kas võitnud poole kohtukulud seoses sellise esindaja kaasamisega nagu patendivolinik on mõistlikud ja proportsionaalsed, ning seda ka juhul, kui sellist kontrolli tuleb artikli 14 kohaselt teha õigluse huvides.
- 50 Euroopa Kohus on küll otsustanud, et riigisised õigusnormid, mis näevad ette kindlasummalise tasu, on põhimõtteliselt direktiivi 2004/48 artikliga 14 kooskõlas. Euroopa Kohus on siiski täpsustanud, et isegi sellisel juhul peavad vastavad tasumäärad tagama, et kulu, mis on riigisese õiguse alusel sissenõutav kaotanud poolelt, oleks mõistlik ning et nende kulude sissenõutav maksimumsumma ei oleks ka liiga väike, arvestades intellektuaalomandi õiguse valdkonnas tavapäraselt nõutavat advokaaditasu (vt selle kohta 28. juuli 2016. aasta kohtuotsus *United Video Properties*, C-57/15, EU:C:2016:611, punktid 25, 26, 30 ja 32).
- 51 Seega ei saa sellest kohtupraktikast järeldada, et liikmesriigid võivad selle kaalutusõiguse kasutamisel minna nii kaugele, et kohtukulude või muude kulude kategooria jäetakse mõistlikkuse ja proportsionaalsuse kohtuliku kontrolli alt välja.

- 52 Eeltoodud arvestades võib esiteks, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 39 märkis, niisuguse riigisisese õigusnormi nagu põhikohtuasjas käsitletav õigusnorm automaatne kohaldamine tuua teatavatel juhtudel kaasa, et rikutakse direktiivi 2004/48 artikli 3 lõikes 1 ette nähtud üldist kohustust, mille kohaselt ei tohi liikmesriikide kehtestatud menetlused olla asjatult kulukad.
- 53 Teiseks võib sedalaadi sätte selline kohaldamine pärssida eeldatavate õiguste omaja soovi esitada kohtule hagi, mille eesmärk on tagada tema õiguse jõustamine kartuses, et ta peab kaotuse korral kandma märkimisväärselt suured kohtukulud, mis on vastuolus direktiivi 2004/48 eesmärgiga, milleks on eelkõige intellektuaalomandi kaitse kõrge taseme tagamine siseturul.
- 54 Kolmandaks, nagu ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 49 sisuliselt märkis, võib kulude tingimusteta ja automaatne arvessevõtmine pelgalt menetluspoole esindaja vande all antud kinnituse alusel, ilma et liikmesriigi kohus saaks hinnata, kas need on asjaomast vaidlust arvestades mõistlikud ja proportsionaalsed, avada tee niisuguse sätte kuritarvitamiseks, millega rikutaks direktiivi 2004/48 artikli 3 lõikes 2 ette nähtud üldist kohustust.
- 55 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et direktiivi 2004/48 artikleid 3 ja 14 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid või nende tõlgendus, mis ei võimalda selle direktiivi kohaldamisalasse kuuluvat menetlust läbi viival kohtul võtta igas tema menetluses olevas kohtuasjas nõuetekohaselt arvesse, kas juhtumi eriomaseid asjaolusid arvestades on võitnud poole kohtukulud mõistlikud ja proportsionaalsed.

Kohtukulud

- 56 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamiseiga seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kümnes koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta artikleid 3 ja 14 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid või nende tõlgendus, mis ei võimalda selle direktiivi kohaldamisalasse kuuluvat menetlust läbi viival kohtul võtta igas tema menetluses olevas kohtuasjas nõuetekohaselt arvesse, kas juhtumi eriomaseid asjaolusid arvestades on võitnud poole kohtukulud mõistlikud ja proportsionaalsed.

Allkirjad